

Шиделко Анна Володимирівна, кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри психології, факультету психології Львівського державного університету внутрішніх справ

e-mail: Shydelko@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4789-0445>

Вільчук Лідія Григорівна, здобувачка вищої освіти другого рівня за напрямом (спеціальністю) 053 «Психологія», факультету психології, Львівського державного університету внутрішніх справ

e-mail: lidiyavilchuk@gmail.com

СУТНІСТЬ Й ОСОБЛИВОСТІ КІБЕРСЕСУАЛЬНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ

Анотація

Висвітлено особливості сексуальної поведінки у віртуальному просторі. Окреслено наукові розвідки вітчизняних і зарубіжних вчених із означеного питання. Наголошено, що кіберсексуальна залежність є одним із специфічних форм прояву Інтернет-залежності. Поняття Інтернет-залежності не має чіткого формулювання. Проте цей феномен є домінуючим у питаннях прояву віртуальної сексуальної поведінки.

Розкрито симптоми кіберсексуальної поведінки: втрата контролю в часі перебування на порнографічних сайтах чи тематичних форумах; вигадана зайнятість через інтимне чатування; відмова від реального інтимного контакту різних форм; постійне залучення до онлайн-сексуальної діяльності.

Виокремлено наукові здобутки зарубіжної дослідниці Кімберлі Янг у контексті означеного питання, яка класифікує сексуальну віртуальну близькість на наступні критерії: кібер-стосунки, які стосуються одружених осіб; онлайн-стосунки, які можуть перейти в реальні стосунки; кібер-близькість, яка не підкріпиться реальними зустрічами. Авторка стверджує, що останній вид кіберсексуальної поведінки призводить до

узалежненої поведінки, неконтрольованих імпульсів щодо мастурбації, компульсивності, небажання перебувати в реальному часі. Дослідниця переконана, що кожен, хто має доступ до мережі Інтернет може стати інтернет-залежним.

Представлено авторську дефініцію кіберсексуальної залежності. Кіберсексуальна залежність – це специфічна форма прояву Інтернет-залежності, яка ґрунтується на компульсивному прагненні щодо втілення сексуальних фантазій в тематичних чатах, відвідуванні сайтів і онлайн-магазинів порнографічного характеру, заняттях віртуальним сексом.

Ключові слова: *віртуальний секс, Інтернет-залежність, кіберсексуальна поведінка, компульсивність.*

Шиделко Анна Владимировна, кандидат социологических наук, доцент, доцент кафедры психологии, факультета психологии Львовского государственного университета внутренних дел

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4789-0445>

Вильчук Лидия Григорьевна, соискательница высшего образования второго уровня по направлению (специальности) 053 «Психология», факультета психологии, Львовского государственного университета внутренних дел

СУЩНОСТЬ И ОСОБЕННОСТИ КИБЕРСЕСКУАЛЬНОЙ ЗАВИСИМОСТИ

Аннотация

Освещены особенности сексуального поведения в виртуальном пространстве. Определены научные исследования отечественных и зарубежных ученых по указанному вопросу. Отмечено, что киберсексуальная зависимость является одним из специфических форм проявления Интернет-зависимости. Понятие Интернет-зависимости не

имеет четкой формулировки. Однако этот феномен является доминирующим в вопросах проявления виртуального сексуального поведения.

Раскрыты симптомы киберсексуального поведения: потеря контроля во времени пребывания на порнографических сайтах или тематических форумах; вымышленная занятость в связи с онлайн-интимным посещением сайта; отказ от реального интимного контакта различных форм; постоянное привлечение к онлайн-сексуальной деятельности.

Представлены научные достижения зарубежной исследовательницы Кимберли Янг в контексте обозначенного вопроса, которая классифицирует сексуальную виртуальную близость за такими критериями: кибер-отношения, касающиеся женатых лиц; онлайн-отношения, которые могут перейти в реальные отношения; кибер-близость, где реальные встречи не предусмотрены. Автор утверждает, что последний вид киберсексуального поведения приводит к зависимому поведению, неконтролируемых импульсов мастурбации, компульсивности, нежеланию находиться в реальном времени. Исследовательница убеждена, что каждый, кто имеет доступ к сети Интернет может стать интернет-зависимым.

Представлена авторская дефиниция киберсексуальной зависимости. Киберсексуальная зависимость – это специфическая форма проявления Интернет-зависимости, основанная на компульсивном стремлении воплотить сексуальные фантазии в тематических чатах, посещении сайтов и онлайн-магазинов порнографического характера, занятиях виртуальным сексом.

Ключевые слова: виртуальный секс, Интернет-зависимость, киберсексуальное поведение, компульсивность.

Shydelko Anna Volodymyrivna, PhD in Sociology, Associate Professor, Assistant Professor at Department of Psychology, Lviv State University of Internal Affairs

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4789-0445>

Vilchuk Lidiya Hryhorivna, the applicant for higher education of the second level in the direction (specialty) 053 «Psychology» at Department of Psychology, Lviv State University of Internal Affairs

ESSENCE AND FEATURES OF CYBER SEX ADDICTION

Summary

The features of sexual behavior in virtual space are highlighted. The scientific research of domestic and foreign scholars on this issue is determined. It is noted that cyber-sex addiction is one of the specific manifestations of Internet addiction. The concept of Internet addiction is not clearly defined. However, this phenomenon is dominant in the manifestation of virtual sexual behavior.

Symptoms of cyber-sexual behavior are revealed, namely: loss of control over time spent on pornographic sites or topic forums; fictional employment in connection with an online intimate visit to the site; refusal of real sex contact of various forms; constant attraction to online sexual activity.

The scientific achievements of foreign researcher Kimberly Young are presented in the context of the indicated issue. The researcher classifies virtual intercourse according to the following criteria: cyber relations relating to married persons; online relationships that can turn into real relationships; cyber intimacy, where realistically meetings are not provided. She claims that the latter type of cyber-sexual behavior leads to addictive behavior, uncontrolled impulses of masturbation, compulsiveness, unwillingness to be in real time. The researcher is convinced that everyone who has access to the Internet can become Internet addicted.

The authors' definition of cyber-sex addiction is presented. Cyber-sexual addiction is a specific form of the Internet addiction, based on the compulsive desire to embody sexual fantasies in thematic chats, visiting sites and online stores of a pornographic nature, engaging in virtual sex.

Keywords: *virtual sex, Internet addiction, cyber-sexual behavior, compulsiveness.*

Постановка проблеми і актуальність дослідження. Актуальність дослідження визначається кардинальними змінами в поведінці особистості, яка користується інформаційними гаджетами та комп'ютерними технологіями. Щороку популярність відвідування сайтів знайомств і перегляд порнографічного контенту зростає. Поняття «віртуальний ексібіціонізм» та «віртуальні стосунки» більше укорінюються в «норми» де-факто, сучасного українського суспільства. Означені зміни є глобальними для норми щодо соціалізації людини. Вагомою ознакою слугує збільшення запитів щодо сексуальної дисфункції, психологічної підтримки після розлучень, підвищення самооцінки та погіршення сексуального життя загалом.

Зважаючи на викладене, констатуємо, що дослідження кіберсексуальної залежності для психології особистості є актуальним і на часі.

Мета: висвітлити особливості, форми прояву кіберсексуальної поведінки особистості й привернути увагу наукового товариства щодо означеної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічною основою дослідження стали основні принципи вітчизняної та зарубіжної психології висвітлені такими вченими, як: Н. А. Носов, В. М. Козубовський, В. Плешаков, А. І. Воронов, В. В. Афанасьєва, А. А. Ткаченко, О. С. Анісімов, Є. В. Ковальська, А. Goodman, R. J. Barth, K. Zucker, S. Strack, A. Beech, W. L. Marshall, K. Young, R. Davis, D. Linden, N. Miller та іншими.

В останнє десятиліття різногранно обговорюється ступінь прояву феномену хімічної залежності, ототожнюючи це явище з проявами поведінкових залежностей, як Інтернет-залежність. Більш детальноше означене представлено в контексті нейрофармакологічного аспекту [12, с. 1109–1122], дофамінової теорії [9, с. 60-66] і психічних деформацій, як наслідків узалежнення [14, с. 934–940].

Дослідження вказують на аналогічність перебігу залежності від речовин та віртуальної залежності. Як приклад, дослідження М. Рінкі і Е. Бехера були спрямовані на дослідження сексуальної поведінки гетеросексуальних чоловіків у Інтернет просторі. Учасники дослідження повинні були або проігнорувати порнографічні подразники, або вибрати їх, користуючись при цьому джойстиком. Чутливість до сексуального збудження, проблемної сексуальної поведінки та тенденції до залежності від кіберсексу оцінювались отриманими даними анкетного опитування. Результати показали, що досліджувані, які перебувають під впливом кіберсексуальної залежності, схильні або сприймати, або уникати порнографічних стимулів. Крім того, регресійний аналіз виявив, що у людей з високим сексуальним збудженням і проблемною сексуальною поведінкою, які проявляли значні тенденції до підходу/уникнення, показники симптомів кіберсексуальної залежності є вагомими [13, с. 105–120].

Проте зазначимо, що вчені не дійшли єдиної думки щодо феноменології, класифікації та діагностичних критеріїв відносно особливостей прояву сексуальної поведінки у віртуальному просторі.

Виклад основного теоретичного матеріалу. У сучасному трактуванні, кіберсексуальна залежність є однією з специфічних форм прояву Інтернет-залежності. Як зазначено вище, поняття Інтернет-залежності не має чіткого формулювання. Проте цей феномен є домінуючим у питаннях прояву віртуальної сексуальної поведінки. Оскільки, в науковій літературі немає чіткого визначення поняття кіберсексуальної залежності [6, с. 191–197].

Ґрунтуючись на наукові розвідки фахівців психології у питаннях віртуальної залежності, виокремимо симптоми кіберсексуальної поведінки:

- втрата контролю в часі перебування на порнографічних сайтах чи тематичних форумах;
- вигадана зайнятість через інтимне чатування;
- відмова від реального інтимного контакту різних форм;
- постійне залучення до онлайн-сексуальної діяльності [3, с. 1256].

Окрім вищеописаних критеріїв, кіберсексуальна залежність може бути пов'язана не лише з переглядом порнографії, але й з:

- використанням онлайн-секс-магазинів;
- отриманням сексуальної просвіти;
- пошуком сексуальних партнерів;
- використанням онлайн-послуг, пов'язаних із сексуальною роботою (web-моделінг) [5, с. 1089–1101].

Важливо зазначити, що кіберсексуальна залежність відрізняється за проявами й ознаками від сексуальної гіперактивності та парафілійних ознак у реальному житті. Оскільки ознаки кіберсексуальної залежності враховують лише онлайн-сексуальні дії [10, с. 377–400].

Соціальні опитування показали, що найбільш популярні запити в мережі Інтернет пов'язані з порнографічним контентом. За результатами дослідника М. Гріффітса, кожен п'ятий користувач займається різними формами сексуальної поведінки в Інтернеті [8, с. 333–342.] Вчений вказує на поняття «кіберпорнографії» як розповсюдженого феномену. Це зумовлено низкою факторів:

- у багатьох країнах це законно і легкодоступно;
- ціна менша від реальних ескорт послуг;
- безпека зараження ІПСШ (інфекціями, що передаються статевим шляхом);
- можливість приховати від партнера віртуальну сексуальну діяльність [7, с. 537–552].

Дослідниця залежностей від комп'ютера та мережі Інтернет у галузі психології К. Янг класифікує сексуальну віртуальну близькість на наступні критерії:

- кібер-стосунки осіб, які перебувають у шлюбі;
- онлайн-стосунки, які можуть перейти в реальні стосунки;
- кібер-близькість, яка є лише віртуальною, і не передбачає реальні зустрічі.

Авторка стверджує, що останній вид кіберсексуальної поведінки призводить до узалежненої поведінки, неконтрольованих імпульсів щодо мастурбації, компульсивності, небажання перебувати в реальному часі [11].

Щодо аспектів поведінкової моделі кіберсексуальної залежності, К. Янг виокремлює провідні когнітивні настанови, що часто зустрічаються серед адиктів:

- я найсексуальніший;
- ніхто не знатиме;
- це не зовсім позашлюбний секс – це лише слова на екрані;
- ніхто інший не схожий на мене;
- ще один раз не зашкодить;
- всі інші це роблять;
- мені потрібно це сексуальне звільнення, як полегшення;
- я занадто гіперактивний;
- я не можу покохати техніку;
- у мене був важкий день, віртуальний секс мене розслабляє;
- це лише один рахунок на кредитну картку для підписки на порно-сайт. Я витрачав гроші на дурніші речі;
- я не можу зрозуміти, чому мій чоловік скаржиться при використанні мною його комп'ютера, такого раніше не було [4].

Варто зазначити, що авторка проводить когнітивно-поведінкову терапію з Інтернет-залежними різних форм прояву, в тому числі з кіберсексуальною залежністю. Також, К. Янг пропонує як один із методів профілактики адиктивної віртуальної поведінки – створити список приемних моментів або ритуалів реального життя адикта. Вона радить ретельно описати всі можливі варіанти. Наприклад, список уподобань може складатися з таких позицій:

- я маю близькі і довірливі стосунки в шлюбі;
- стабільність на роботі забезпечить подальше кар'єрне просування;

- прекрасно провести вихідні на човнах;
- вечір присвятити дітям;
- зайнятися садівництвом у вихідний день;
- організувати сімейну зустріч тощо.

Цей перелік бажань описує ресурсні можливості адикта та є діагностичним при терапії [1].

Отже, узагальнюючи опрацьований матеріал, констатуємо, що кіберсексуальна залежність – це специфічна форма прояву Інтернет-залежності, яка ґрунтується на компульсивному прагненні щодо втілення сексуальних фантазій в тематичних чатах, відвідуванні сайтів і онлайн-магазинів порнографічного характеру, заняттях віртуальним сексом.

Формування кіберсексуальної залежності відбувається фазами:

- перша фаза – когнітивна сфера особи спрямована на сексуальну тематику, ставлення до інших осіб лише як до сексуальних об'єктів;
- друга фаза – нова когнітивно-поведінкова схема для задоволення сексуальної віртуальної потреби, виокремлення вільного часу для реалізації, приховування факту віртуального сексу;
- третя фаза – втрата контролю над проявом, як наслідок компульсивність в сексуальній поведінці, не контрольованість, яка підвищує ризик розкриття сексуальної діяльності адикта;
- четверта фаза – тривожний стан через можливість розкриття (повне розкриття), депресивні стани через невизнання сексуальних віртуальних вподобань [2].

Загальнонаукове значення окресленої теми полягає у розкритті теоретико-психологічних детермінант кіберсексуальної поведінки особистості, причин, особливостей, факторів означеного явища. Висвітлено елементи сутності й особливості сексуальної поведінки в віртуальному просторі.

Головні висновки. Таким чином, кіберсексуальна залежність відображає негармонійні міжособистісні стосунки в реальному житті адикта.

Це вказує на неможливість повноцінно задовольнити свої сексуальні потреби, невміння соціалізуватися тощо. Механізми прояву кіберсексуальної залежності ототожнюються з хімічними та поведінковими залежностями.

Перспективи використання результатів дослідження вбачаємо у висвітленні результатів емпіричного матеріалу щодо психологічних детермінант віртуального ексгібіціонізму особистості.

Список використаних джерел

1. Кіберсексуальна залежність. Ексклюзивний посібник. URL: <http://www.netaddiction.com/articles/cyberSex.pdf>.
2. Короленко Ц. П., Дмитриева Н. В. Социодинамическая психиатрия. М.: Академический проект, Екатеринбург. 2000. 460 с.
3. Brand M., Laier C., Young K. S. (2014). Internet addiction: coping styles, expectancies, and treatment implication. *Front. Psychol.* 5. S. 1256. URL: <https://psycnet.apa.org/record/2015-12343-001>.
4. Cybersex and Infidelity Online: Implications for Evaluation and Treatment By Kimberly S. Young, Alvin Cooper, Eric Griffiths-Shelley, James O'Mara, and Jennifer Buchanan Paper Published in Sexual Addiction and Compulsivity. 7(10). 2000. S. 59-74. URL: <https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/36875943/cyberaffairs.pdf>.
5. Döring N. M. (2009). The Internet's impact on sexuality: a critical review of 15 years of research. *Comput. Hum. Behav.* 25. S. 1089–1101.
6. Griffiths M. D. (2005). A «components» model of addiction within a biopsychosocial framework. *J. Subst. Use* 10. S. 191-197.
7. Griffiths, M. (2000). Excessive internet use: implications for sexual behavior. *Cyberpsychology & Behavior*, 3(4). S. 537-552.
8. Griffiths, M. (2001). Sex on the internet: Observations and implications for internet sex addiction. *The Journal of Sex Research*, 38(4). S. 333-342.

9. Jović J., Đinđić N. (2011). Influence of dopaminergic system on Internet addiction. *Acta Med. Medianae* 50. S. 60-66.
10. Kafka M. P. (2010). Hypersexual disorder: a proposed diagnosis for DSM-V. *Archiv. Bexual Behav.* 39. S. 377-400.
11. Kimberly S. Young What Makes the Internet Addictive: Potential Explanations for Pathological Internet Use. URL: <https://www.healthyplace.com/addictions/center-for-internet-addiction-recovery/what-makes-the-internet-addictive-potencial>.
12. Olsen C. M. (2011). Natural rewards, neuroplasticity, and non-drug addictions. *Neuropharmacology* 61. S. 1109–1122.
13. Rinck M., Becker E. (2007). Approach and avoidance in fear of spiders. *J. Behav. Ther. Exp. Psychiatry* 38. S. 105-120.
14. Wölfling K., Beutel M. E., Koch A., Dickenhorst U., Müller K. W. (2013). Comorbid internet addiction in male clients of inpatient addiction rehabilitation centers: psychiatric symptoms and mental comorbidity. *J. Nerv. Ment. Dis.* 201. S. 934-940.

References transliterated

1. Kiberseksualna zalezhnist. Ekskliuzyvnyi posibnyk. URL: <http://www.netaddiction.com/articles/cyberSex.pdf>.
2. Korolenko TS. P., Dmitrieva N. V. Sotsiodinamicheskaya psihiatriya. M. Akademicheskij proekt, Ekaterinburg. 2000. 460 s.
3. Brand M., Laier C., Young K. S. (2014). Internet addiction: coping styles, expectancies, and treatment implication. *Front. Psychol.* 5. S. 1256. URL: <https://psycnet.apa.org/record/2015-12343-001>.
4. Cybersex and Infidelity Online: Implications for Evaluation and Treatment By Kimberly S. Young, Alvin Cooper, Eric Griffiths-Shelley, James O'Mara, and Jennifer Buchanan Paper Published in *Sexual Addiction and Compulsivity.* 7(10). 2000. S. 59-74. URL: <https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/36875943/cyberaffairs.pdf>.

5. Döring N. M. (2009). The Internet's impact on sexuality: a critical review of 15 years of research. *Comput. Hum. Behav.* 25. S. 1089–1101.
6. Griffiths M. D. (2005). A «components» model of addiction within a biopsychosocial framework. *J. Subst. Use* 10. S. 191-197.
7. Griffiths, M. (2000). Excessive internet use: implications for sexual behavior. *Cyberpsychology & Behavior*, 3(4). S. 537-552.
8. Griffiths, M. (2001). Sex on the internet: Observations and implications for internet sex addiction. *The Journal of Sex Research*, 38(4). S. 333-342.
9. Jović J., Đinđić N. (2011). Influence of dopaminergic system on Internet addiction. *Acta Med. Medianae* 50. S. 60-66.
10. Kafka M. P. (2010). Hypersexual disorder: a proposed diagnosis for DSM-V. *Archiv. Bexual Behav.* 39. S. 377-400.
11. Kimberly S. Young What Makes the Internet Addictive: Potential Explanations for Pathological Internet Use. URL: <https://www.healthyplace.com/addictions/center-for-internet-addiction-recovery/what-makes-the-internet-addictive-potencial>.
12. Olsen C. M. (2011). Natural rewards, neuroplasticity, and non-drug addictions. *Neuropharmacology* 61. S. 1109–1122.
13. Rinck M., Becker E. (2007). Approach and avoidance in fear of spiders. *J. Behav. Ther. Exp. Psychiatry* 38. S. 105-120.
14. Wölfling K., Beutel M. E., Koch A., Dickenhorst U., Müller K. W. (2013). Comorbid internet addiction in male clients of inpatient addiction rehabilitation centers: psychiatric symptoms and mental comorbidity. *J. Nerv. Ment. Dis.* 201. S. 934–940.